

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 33.

V Ljubljani, 18. velikega srpana 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Ljubljani. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljane po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: XVII. glavna skupščina »Zaveze« v Pulju. — O vsem, le o šoli ne. — Naš denarni zavod. — Skrb za istrsko učiteljstvo. — Kako nastavljajo pri nas učiteljstvo? — Iz naše organizacije. — Vestnik. — Vzgojevalna naloga ljudske šole. — Vzpored slavnostnih prireditev povodom odkritja Prešernovega spomenika. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Listnica uredništva. — Gospodarski program. — Inserati.

XVII. glavna skupščina „Zaveze“ v Pulju.

Naš parlament se je sešel k letošnjemu zasedanju dne 13., 14. in 15. tega meseca daleč na jugu istrskega polotoka, v Pulju. Prišli so zastopniki našega učiteljstva iz vseh naših pokrajin. Mnogo je bilo treba požrtvovalnosti, mnogo gmotnih žrtev, ki jih je težko zmagati učiteljstvu, živečemu v znanih razmerah. To bi bilo nemogoče, ako bi ne dvigala učiteljskega ponosa plameneča stanovska zavednost, ki premaga vse težave. Čast takemu učiteljstvu! Zagotovljena mu je lepša bodočnost, ako se oklene svoje organizacije, ki mu je garancija, da ne ostane njegovo delo brez uspehov.

Pulj nam ni priredil nobenega sprejema. Ob razmerah, ki vladajo tamkaj, je to razumljivo. Vendar bi bilo morda mogoče dobiti rodoljubno roko, ki bi se prožila v pozdrav. Tako nas pa je pozdravila samo vizitka g. dr. Laginje, ki jo je pustil na mizi v »Čitaonici«, kamor se je sešel upravni odbor k seji.

Seja upravnega odbora.

V nedeljo, dne 13. t. m., je imel popoldne ob 3. upravni odbor sejo v »Čitaonici«.

Predsednik L. Jelenc otvori zborovanje ter konstatuje sklepčnost. Odobrila, oziroma revidirala so se razna poročila za delegacijo in glavno zborovanje.

Zborovanje delegacije.

V dvorani hotela Belvedere so se zbrali v ponedeljek, dne 14. t. m., ob 8. zjutraj delegati in delegatkinje k zborovanju.

Predsednikov nagovor.

Predsednik L. Jelenc:

Slavna delegacija!

V sedemnajstič se je zbrala delegacija »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« v posvetovanje.

Poslala so Vas, cenjeni delegati in delegatkinje, danes Vaša društva v stavodavni Pulj, da Vam upravni odbor in

vodstvo »Zaveze« položi račun o svojem delovanju od zadnje delegacijske seje, ki se je vršila lansko leto o Binkoštih v Postojni. Presodili boste, smo li delovali v Vašem smislu, smo li storili vse, kar ima biti v napredek ljudskega šolstva in dobrobit našega stanu. Odkritih besed, resne kritike in pravične sodbe pričakuje odbor in vodstvo od Vas!

V podrobnosti o delovanju upravnega odbora in vodstva se ne spuščam, povzeli boste to iz tajnikovega poročila.

»Zavezina« delegacija pa mora izvršiti še drugo važnejše opravilo. Vaša društva so Vas poslala v današnjo delegacijsko sejo, da pokažete novovoljenemu odboru in vodstvu pot, po kateri naj hodi v prihodnji upravni dobi.

Vi ste posredovalci med »Zavezo« in »Zavezinimi« društvi. Iz »Zavezinih« društev mora priti življenje v »Zavezo«. Vaš mandat ne ugašne po današnji delegacijski seji, temveč je polnomočen do prihodnje glavne skupščine »Zaveze«. Zato pa tudi ne sme jenjati Vaše posredovanje. O vsakem novem pojavu na ljudskošolskem polju v Vaših okrajih obvestite vodstvo »Zaveze«; vsako željo, nasvet in predlog svojih društev prijavite vodstvu, ki ga bo izkušalo uresničiti, če sodi v njegov delokrog.

Štjerska učiteljska društva imajo hvalevredno navado, da se vsako leto posvetujejo pri svojih zborovanjih o vprašanih in razpravah, ki so na dnevnem redu uradne učiteljske konference. Ali bi ne bilo umestno, da bi slično storila vsa »Zavezina« društva tudi glede teh predlog in resolucij, ki so na dnevnem redu vsakoletne glavne skupščine »Zaveze«? Pri takih »Zavezinih« posvečenih zborovanjih se posvetujte tudi, kaj naj se dene na dnevni red in kakšno stališče zavzemajte nasproti tem predlogom. V Vaši moči je, cenjeni delegati in delegatkinje, da uvedete to v svoja društva ter pripomorete tem potom do harmoničnega delovanja med »Zavezo« in njenimi društvi. Saj so »Zavezina« društva v veliki večini jako delavna: od lanske glavne skupščine »Zaveze«, ki je bila o Binkoštih, do 15. julija letos so priredila 143 zborovanj, pri katerih je bilo 161 predavanj in razprav. To je mnogo duševnega dela. Napačno pri tem je, da hodi vsako društvo le svoja pota ne oziraje se na druga. Izkušajmo spraviti vse delo v nekako harmonično celoto in uspeh ne bo izostal.

Vsi častiti delegaciji moj iskreni pozdrav!

Število delegatov in delegatinj.

Podtajnik Ivan Šega prebere naznanjene delegate in delegatinje, ki se jih je prijavilo 92.

Tajnikovo poročilo.

Tajnik Dragotin Česnik:

Čestita delegacija!

Čast mi je poročati čestiti delegaciji »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« o delovanju naše »Zaveze« od zadnje glavne skupščine, vršivše se lansko leto v lepi notranjski metropoli, do danes.

»Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« šteje danes 33 društev. Ta društva imajo 67 častnih, 1696 pravih in 64 podpornih, torej skupaj 1827 članov. To je naša armada, ki smo si jo ustvarili sami iz sebe, ki je samasvoja, ki si voli svoje poveljnike po lastni volji in ki ni podrejena nikomur nego sami sebi, v kateri smo vsi enakovredni in združeni v trdno, neprodarno falango. In kar nas druži in spaja, je kolegijalnost, je bratska ljubav, je svobodna misel, je napredek. In zaradi teh jeklenih vezi, ki družijo naša srca in naše duše, je naša »Zaveza« močna in trdna in nepremagljiva. In taka naj ostane vekomaj! (Dobro!)

Vsa prej omenjena društva so imela v preteklem letu 143 zborovanj s 161 predavanji. Poleg tega pa so postavila nekatera društva svojim umrlim članom-učiteljem nagrobne spomenike, prirejala so tudi poučne izlete, zabavne večere, veselice, koncerte in druge zabave osobito na korist našemu »Učiteljskemu konviktu«, ki so se začeli zanj zanimati tudi širši krogi naroda, prijatelji učiteljstva, ki jim bodi izrečena i na tem mestu zahvala. V tem pogledu mi je v prvi vrsti omeniti vrlo goriško učiteljsko društvo, ki se vobče v zadnjih letih v vsakem oziru kaj živahno razvija ter dela čast naši stanovski organizaciji. Pa tudi ostalim učiteljskim društvom gre z malimi izjemami priznanje, da store v polni meri svoje dolžnosti in mnogokrat še več nego to. Čast vrlim tovarišem in tovarišicam, ki so ohranili vzlic skrajno neugodnim razmeram še vedno svoje ideale, ki se v pravem pomenu žrtvujejo za svoj stan, ki se ne strašijo truda, ki se ne plašijo niti boja, ko gre za napredek šolstva in učiteljstva, za prospeh svojega naroda. (Dobro!)

»Zavezino« vodstvo je imelo v pretekli upravni dobi 5 sej, upravni odbor pa dve. V teh sejah so se reševale vse važnejše zadeve »Zaveze«, druge manj važne ali pa nujne stvari je reševalo predsedništvo samo z naknadnim odobrenjem vodstva, ozir. upravnega odbora.

Vložni zapisnik šteje do danes 492 števil, ne všteti tajniških in blagajniških vlog in dopisovanja uredništva in upravnih »Zavezniških« listov. Ker je naša organizacija dospela v razmeroma kratkem času že na zelo visoko stopnjo razvoja, se je tudi delo pri »Zavezi« zelo namnožilo ter ga je jedva mogoče obvladati. Treba bode torej že v bližnji bodočnosti premisljati, kako bi se tem razmeram končno odpomoglo. —

V »Učit. Tovarišu« in »Slov. Narodu« se je prijavila zahvala vsem, ki so pripomogli, da se je zadnja glavna skupščina »Zaveze« v lepi naši Postojni tako lepo završila.

»Zaveza« je poslala vsem društvom poziv, naj z vsemi močmi podpirajo razširjenje »Zavezniških« listov. Ta poziv je imel prav povoljen uspeh. Število naročnikov je narastlo, za kar gre v prvi vrsti priznanje vrlim poverjenikom in poverjenicam posameznih učit. društev, ki so se s hvalevredno vnemo lotili tega težavnega posla. Le črnomaljsko učiteljsko

društvo je odgovorilo, da mu ni moči agitirati v tem smislu za razširjanje »Zavezniških« listov, dokler se učiteljem ne izboljšajo plače, češ: »to bi se reklo tirati tovariše in njih družine v glad.«

Glasom sklepa zadnje »Zavezine« glavne skupščine in poznejšega temeljitega posvetovanja upravnega odbora (z dne 29. dec. 1904), je postal »Učit. Tovariš« z novim letom 1905 »tednik«. To naše glasilo izvršuje svojo zadačo v polni meri. Ponosni smemo biti na ta list, ki tako neustrašeno zagovarja naše stanovske koristi. (Pritrjevanje in navdušenje).

Vobče napredujeta polagoma, a uspešno naša lista: »Učit. Tovariš« in »Zvonček«, nekoliko manje pa »Popotnik«. Od strani našega učiteljstva bi se pač lahko še mnogo storilo zlasti za razširjenje »Popotnika« in »Zvončka«. V tem pogledu kličem: zdramimo se! — Velike težkoče pa so v tem, ker izhajajo naši listi na raznih krajih ter so tudi uredništva in upravnštva od njih preoddaljena. To provzroča skoraj dvojno delo, ki ga je kaj težko zmagovati, posebno vsled tega, ker je vsak tovariš malone preobložen s stanovskim delom in z raznimi postranskimi opravili, ki ga obtežujejo, pa jih mora vendarle opravljati, če hoče — živeti on in njegova družina.

Tudi v tem oziru bo treba temeljite preosnove. Skrbeti nan je v prvi vrsti, da dobimo svojo lastno tiskarno, ki se naj v njej osredotočijo vsa naša tiskarska dela. O tem važnem vprašanju se je posvetoval upravni odbor v svoji seji dne 29. dec. 1904 in primerno ukrenil. Izvolil se je a d h o c odbor 9 članov, ki naj glede tiskarne potrebno ukrene in v tem poroča. Na event. željo gg. delegatov bode o tem dal g. predsednik pozneje potrebna pojasnila čestiti delegaciji.

Glede »Zavezniških« listov mi je še omeniti, da bi ti gmotno lahko mnogo bolje izhajali, da pa je mnogo naročnikov-zamudnikov, ki nikakor nočejo storiti svoje dolžnosti; dalje stanejo pri »Zvončku« razni klišeji mnogo denarja in slednjič zahtevajo dandanes sotrudniki že za vsako malekost »nagrade«. Da se gmotno stanje naših listov izboljša, je upravni odbor sklenil sledeče:

1. V prihodnje se priobčujejo le oni uradni razpisi služeb, ki se tudi plačujejo; zato naj se c. kr. okrajni šolski sveti pozovejo, da to tudi store; 2. pri klišejih naj se ne prekorači meja 800 kron; 3. klišeji naj se kolikor mogoče zamenjavajo; 4. ob nagradi pisateljem naj se gleda tudi na kakovost spisov. — Vobče pa je vodstvo sklenilo sledečo pisateljsko nagrado: a) za prozo po 1 K od tiskane strani b) za poezijo po 2 K.

Ako pa kdo gg. delegatov želi v tej stvari še kakih prememb, prosim, da se pozneje oglasi k besedi.

G. Ant. Begu se je določilo za korekturo »Učit. Tovariša« nagrade 100 K.

Tovarišu Ig. Šijancu, ki je zastopal našo »Zavezo« pri zborovanju »Saveza hrvatskih učiteljskih društev« dne 6. in 7. julija 1904 ter o tem tudi poročal v »Učit. Tovarišu«, se je dovolila nagrada 30 K. Omeniti mi je pa pri tej priliki, da obratno hrvatski »Savez« ne pošilja na naša zborovanja nikdar kakega svojega zastopnika.

Kakor znano, je sklenila »Zaveza« z banko »Slavija« pogodbo glede učiteljskih zavarovanj, in sicer ima plačati »Slavija« $1\frac{1}{4}\%$ opravnine (t. j. 12,5 gl. od vsakega tisočaka zavarovanega kapitala) od tistih učiteljev, ki so se pri njej zavarovali in 3% opravnine (t. j. 3 kr. od vsakega goldinarja vplačane letne zavarovalnine). »Slavija« je po tej pogodbi deloma že izplačala »Zavezi« okrog 2800 K, v zadnjem času pa o nadaljnjih prispevkih ni hotela ničesar več vedeti, kar

pa je seveda v protislovju s pogodbo. Upravni odbor se je v tej zadevi posebe posvetoval in sklenil, uvažuje, da je »Slavija« eminentno narodno podjetje, glede izterjanja zastalnih doneskov sledeče:

1. k ravnatelju banke »Slavije« v Ljubljani naj gre deputacija »Zaveze« ter naj mu vso stvar razloži;
2. ako se ne doseže pozitivnega uspeha, naj se stvar pojasni glavnemu ravnateljstvu v Pragi;
3. v skrajnem slučaju naj se zadeva izroči pravnemu astopniku.

Izvršuje te sklepe se je predstavila deputacija »Zaveze« (Jelenc, Česnik) ravnatelju Iv. Hribarju, ki mu je pojasnila vso stvar. Ravnatelj Hribar je deputaciji izjavil, da mu vsa pogodba ni bila natančneje znana, zagotovil pa je, da bode uvaževal vsa v pogodbi navedena določila in da »Zaveza« gotovo dobi, kar ji gre.

Menim torej, da se bo dala ta zadeva mirnim potom rešiti in da smemo ravnateljstvu banke »Slavije« zaupati, da bo storila svojo dolžnost. —

G. Drag. Hribar je prodal svojo tiskarno v Celju »Zvezi slov. posojilnic« in je ta prevzela tiskarsko koncesijo s 1. oktobrom 1904. Dopisom z dne 16. oktobra 1904 je naznanila »Zveza« »Zavezine« vodstvu, da prevzame s tem obenem tudi tisk »Popotnika«. Vodstvo je nato odgovorilo, da niti Hribar niti »Zveza slov. posojilnic« nimata kake pravice do »Popotnika« ter si »Zaveza« pridržuje, da glede »Popotnika« svoječasno ukrene, kar se ji zdi potrebno. Začasno se je pa prepustil »Popotnik« še nadalje v tisk »Celjski tiskarni«, in sicer je ta za 10% ceneja, nego prejšnji lastnik Drag. Hribar.

»Zavezino« vodstvo je dalje sklenilo, da pristopi »Zaveza« kot zadružnica »Hranilnici in posojilnici učiteljskega konvikta« v Ljubljani z deležem 50 K in poleg nje še drugih 14 učit. društev. Takisto je pristopila »Zaveza« »Učit. konviktu« kot pokroviteljica z zneskom 200 K. — Rezervni fond »Zaveze« znaša zdaj 380 K 41 h.

Pred par leti se je obrnila »Zaveza« na vodstvo »Družbe sv. Cirila in Metoda« z zahtevo, naj se v bodoče v družbeni odbor kandidira tudi kak učitelj. Ker je »Družba sv. Cirila in Metoda« eminentno šolska družba, ki pridejo v njej na dnevni red tudi strogo šolska, ozir. pedagoška vprašanja, in ker učiteljstvo to družbo vselej in povsod izdatno podpira, je bila naša zahteva gotovo povsem utemeljena in opravičena. A kaj se je zgodilo? Na naš dopis nismo bili vredni prejeti niti odgovora! Usojam se na tem mestu izraziti našo nevoljo na takem postopanju ter si dovoljujem izreči še enkrat v imenu vsega v »Zavezi« združenega učiteljstva, da pričakujemo, da se v prihodnje naši opravičeni zahtevi gotovo ustreže. Če je pa vodstvo »Družbe sv. Cirila in Metoda« mnenja, da brez nas lahko izhaja — nam tudi prav! (Splošno ogorčenje).

Omeniti mi je še, da se bode vršila dne 10. septembra v Ljubljani velika slavnost: odkritje Prešernovega spomenika. Predsedništvo »Zaveze« je tem povodom razposlalo vsem učiteljskim društvom poziv, da se — če ne korporativno — vsaj po deputacijah udeleže tega velikega narodnega slavlja. Pokažimo z mnogobrojno udeležbo, da znamo ceniti našega prvega pesnika - klasika, ki bi mnogi radi, da bi ga ne bilo nikdar med nami! Umrl je — a ni umrl; še živi med nami in živel bo, dokler bo živel zadnji zavedni Slovenec, dokler bo živela misel slovanska!

Veliko pažnjo obrača »Zavezino« vodstvo in naš organ »Učit. Tov.« gibanju istrskega učiteljstva. To mora odobravati vsak, saj je naše zanimanje prepojeno z željo, da bi

zlasti našim tukajšnjim tovarišem kmalu zasijali lepši in pravičnejši časi! Da se to zgodi, je treba vse naše moči koncentrovati v naši organizaciji, ki nam je najboljši porok, da se bodo tudi nam zjasnila vremena! (Živahno ploskanje.)

Predsednik Jelenc: Želi kdo besede k temu poročilu? Gospod Janko Likar.

Delegat Janko Likar: Lep korak naprej smo napravili z ustanovitvijo hranilnice in posojilnice »Učit. konvikta«. Še več bi storili sebi v korist, ako bi ustanovili ali dobili svojo tiskarno, ki bo gotovo nosila lepe dobičke in izvrstno služila naši organizaciji. Predlagam: Delegacija naroča upravni odboru, da stori vse potrebne korake v to, da pridobi lastno tiskarno.

Predlog sprejet enoglasno.

Predsednik: Želi še kdo besede? Gosp. Štipko Jelenc.

Delegat Štipko Jelenc: Obžalujem, da se Družba sv. Cirila in Metoda ne ozira na učiteljstvo. Vprašam: Ali bi se ne moglo kako napraviti, da bi se deželna učit. skupščina nekako združila z odkritjem Prešernovega spomenika?

Delegat Lovro Perko: Predlagam, naj prosi »Zaveza« deželni šol. svet kranjski, da se prestavi deželna učit. skupščina tik pred odkritje Prešernovega spomenika v Ljubljani. Predlog sprejet enoglasno.

Delegat Franc Krajnc: »Učit. Tov.« naj prinaša vse razpise učit. služb, tudi take, ki ne prihajajo uradno.

Predsednik: To je bilo že sprejeto in se bo skrbelo, da se izvrši.

Delegat Lovro Perko: Družba sv. Cirila in Metoda ignorira vodstvo »Zaveze«. To je vredno vsega pomilovanja. Naj se opomni društveno vodstvo, da se kaj takega več ne zgodi.

Delegat Mihael Kabaj: S sprejetjem tega predloga bomo družbi le škodovali. Zato bodimo za sedaj še obzirni. Recimo še enkrat, naj nas uvažuje.

Delegat Ivan Šega: Družba sv. Cirila in Metoda nas prezira. V njenih zavodih se uči mladina samo moliti. S tržaško šolo n. pr. niso kar nič zadovoljni. Tudi glede nastavljanja učiteljev ravna nepravilno.

Delegat Franc Cvetko: Predlagam, naj se izreče ogorčenje vodstvu družbe sv. Cirila in Metoda za njega preziranje.

Delegat M. Kabaj se zavzema za svoj prejšnji predlog.

Tajnik: Predlagam konec debate.

Ni sprejeto.

Delegat Fran Voglár: Družba sv. Cirila in Metoda nam mora zagotoviti mesto v svojem vodstvu.

Delegat Janko Likar: Tako preziranje zahteva in zasluzi samo preziranje. Zato se naj izreče družbi preziranje toliko časa, dokler nam ne da zadoščenja.

Predsednik: Dam na glasovanje predlog gospoda Cvetka: Delegacija izreka vodstvu družbe sv. Cirila in Metoda ogorčenje nad tem, da ni smatralo »Zavezine« uprave za vredno, odgovoriti ji na prošnjo, naj se voli v vodstvo zastopnik izmed učiteljstva.

Predlog sprejet enoglasno.

Tajnikovo poročilo vzeto na znanje.

Poročilo rač. pregledovalcev.

Račune so pregledali in v redu našli gđc. Janja Miklavčič ter gg. V. Rus in Fr. Rojina.

Blagajniška poročila.

Blagajnik Franc Luznar poroča namesto upravnika Frana Črnagoja o »Učit. Tovarišu«. Vseh naročnikov je

Delegat Jožef Zajec: Drugi upravni odborniki se naj volijo tudi per acclamationem. — Sprejeto.

Delegat Fran Voglár: Ali voli vsaka kronovina zase?

Predsednik: Doslej je bilo tako. Če delegacija sklene, volijo vsi skupaj vse delegate.

Delegat Jakob Dimnik: Naj volijo vsi delegati vse upravne odbornike. — Sprejeto.

Tajnik Dragotin Česnik: Za Kranjsko predlagam: gg. Šego, Režka in Dimnika.

Delegat Alojzij Urbančič: Za Primorsko volimo gg.: Anžlovar, Berginec, Križman.

Delegat Blaž Tominc: Za Štajersko: Kocbek, Gradišnik in Strmšek.

Vsi izvoljenci sprejmo mandate.

Volitev pregledovalcev računov.

Delegat Karel Mahkota: Predlagam gdč. Janjo Miklavčič ter gg. Rusa in Rojino. Obvelja.

Predlogi in nasveti.

Delegatinja Ana Petrovčič: Delegat, ki se ne udeleži zborovanja, naj se denarno kaznuje.

Delegat Janko Likar: Ni umesten tak predlog.

Delegat V. Pulko: Tudi jaz menim, da ni umesten, ker nima prave podlage.

Predlog ni sprejet.

Delegat Franc Krajnc: Upravni odbor naj premišlja o delni preosnovi društvenih pravil, da se eventualno skliče delegacija vsako drugo leto.

Delegat Štefan Ferluga: Nisem zato, da bi ne zborovala »Zaveza« vsako leto.

Delegat Jožef Zajec: »Zaveza« naj nas kliče vsako leto! To je naš praznik!

Delegat Alojzij Urbančič: Vsako leto! Pravila so mrtva, vodstvo je, ki jih oživilja.

Delegat Fr. Krajnc: Pregledajo se naj oni paragrafi, ki govore o volitvah.

Sprejeto.

Delegat Ivan Jakše: »Zaveza« odločno protestira proti netaktnemu vedenju nadzornika Belarja, s katerim je omenjeni gospod kot c. kr. nadzornik žalil v skrajno zaničljivem tonu v službi osivelega in za slov. šolstvo velezaslužnega ravnatelja g. Lapajneto ter poziva merodajne faktorje, da napravijo takim slučajem konec enkrat za vselej!

Delegat Lovro Perko: Ta protest se naj razširi proti vsem žaljivcem učiteljstva, kakor proti nadzorniku Dreflaku.

Enoglasno sprejeto.

Predsednik: Zahvaljam se v imena vsega učiteljstva »Tovarišu« in njega uredniku g. E. Ganglu za neustrašeno zastopanje naših pravic. V dokaz naše zahvale mu podarjam to majhno darilo.

Delegatje in delegatinje so priredili g. Ganglu viharne ovacije. Predsednik Jelenc mu izroči krasno zlato uro z verižico.

Predsednik: Zahvaljam Vas za pazljivost in lepe nasvete ter zaključujem zborovanje delegacij!

(Konec tega poročila priobčimo prihodnjič.)

O vsem, le o šoli ne.

Klerikalci govore po raznih shodih in ob raznih prilikah o vseh mogočih in nemogočih stvareh, ukrepajo in sklepajo resolucije, le o šoli in to specialno o ljudski

šoli molče; kvečjemu, če ji morejo tuintam priložiti kako zaušnico. Da o nas učiteljih ne mislijo najbolje, je znano. Če bi šlo po njih volji, bi z enim mahljajem ubili ves učiteljski stan, saj je po njih mislih in željah pravi pravcati nebodigatreba. Tako mislijo vsi klerikalci in tudi naši. Pred nekoliko časom so zbobnali ti osrečevalci ljudstva večje ali manje število duševnih siromakov kot nekako »krščansko soc. demokracijo« k Dev. M. v Polju pod Ljubljano.

Na tem shodu — kapo dr. Evang. Krek — so govorili o vseh mogočih napravah in organizacijah, ki morajo čez noč narod povzdigniti na višek kulture in bogastva. Gospodarska organizacija, emancipacija je bila gotovo vsaka deseta beseda, če še ne več. O strokovnih predavanjih in o izobrazbi teh je govoril če ne vsak, gotovo pa vsak drugi govornik. Tu so poudarjali važnost gospodinjstva, ročnih del in sličnih zmožnosti in spretnosti. Tedaj izobrazba v pravem pomenu besede. No, pa ti ljudje res tako mislijo? Kaj še! To so prazne besede in malo peska v oči ljudem, ki so sicer večinoma še duševni siromaki, a se tja insem temu in onemu malo svetlika. Da te bolj priklenejo nase, jim je treba nasuti peska v oči.

Klerikalci pa izobrazba — kaka ironija! To se spozna tudi po tem, kakšni zagovorniki šole so ti ljudje; najrajši bi podrli vse šole, da bi strigli ovce kot v starih dobrih časih. Vprašamo vas, kako pa hočete to izvršiti, ko hočete, kjer to le gre, najpotrebnejše nauke, ki so temelj vsaki izobrazbi (torej znanje, ki ga nudi ljudska šola) kolikor mogoče utesniti, če ne celo odpraviti? Stavba, ki je trdna, ima močan, dober temelj. Tudi pri izobrazbi je treba temelja in ta temelj da ljudska šola. Brez ljudske šole ali teh temeljnih nauk je vsaka strokovna izobrazba polovičarska, če ne celo nemogoča. In vi niste zidarji tega temelja, pač pa razdiralci; to smo vam že mnogokrat dokazali. Koliko še tava med nami ljudstva brez vsake omike in šole. To ljudstvo je vsestransko zaostalo — inferijorno; a vi, ki bi mu v prvi vrsti lahko pomagali iz blata, v katerem se zdaj valja, tega ne naredite, dobro se zavedajoč, da je to najboljša molzna krava in da je tu dobiti ob volitvah največ krščansko-zavednih glasov.

Ti prijatelji ljudske prosvete so za utesnitev pouka do polovice, to je: naj se uvede povsod na kmetih pol-dnevni pouk. Zadnje šolsko (osmo) leto naj odpravijo. To je doba, ko je duh najbolj prožen in dovzeten. Tako ne delajo prijatelji ljudstva, kaj še prijatelji strokovne izobrazbe in vsestranske emancipacije. No, to tudi niso. Njih dela, očita in zahrbtna, govore o tem dovolj glasno.

Krasno je pel veliki zvon v župni cerkvi, poroča med drugim »Slovenec«. O tem, kako je pa z ondotno šolo, ni črnil niti besedice. Znano je, kako je prenapolnjena; treba razširjati. Vemo, da jim ni nič do tega. Saj je znano, in pri neki priliki je tudi neki duhovnik to izdal: bolj ko je nevedno ljudstvo, tem bolje za nas. Po tem se tudi ravna. Razumno je, zakaj tedaj o šoli tak molk. No, pa naj sklepajo še tako lepe in duhovite stvari; povemo jim na vsa usta, da je tako delo brez vsake podlage, dokler ljudstva tja do zadnje hribovske vasi ne izobrazimo, mu ne damo najpotrebnejših nauk za življenje, ki se jih pridobi potom ljudske šole. Potem pride šele drugo.

Šele potem bodo imela zborovanja res realna tla, ko bodo vstajali govorniki, stavljali predloge in resolucije, v katerih se zahteva razširjenje pouka, ustanovitev novih, prepotrebnišol. To je poglavitno in brez tega je vsak po-